

ΥΠ.Ε.Π.Θ., Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων & αλλοδαπών στο σχολείο για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο). *Μεθοδολογικός Οδηγός για τη χρήση σχολικών βιβλίων του Γυμνασίου. Η διαπολιτισμική διάσταση στη διδασκαλία*. Επιστ. Εποπτεία Π. Ξωχέλλης. Θεσσαλονίκη, 2008.

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου

(σσ. 91-94)

Μαρία Αλεξοπούλου

Από τον πρόλογο μέχρι και το ευρετήριο **κυριαρχούν οι αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.**

Με αφητηρία την Ελλάδα, αλλά με σημείο αναφοράς τον κόσμο, η πορεία οδηγεί στο μέλλον, που θα είναι πολυπολιτισμικό. Όλες οι ενότητες προσφέρονται για διαπολιτισμική παιδεία. Η θεματολογία τους: 1^η «Η Ελλάδα στον κόσμο», 2^η «Γλώσσα - Γλώσσες και πολιτισμοί », 3^η «Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί», 4^η «Ενωμένη Ευρώπη και Ευρωπαίοι πολίτες», 5^η «Ειρήνη - Πόλεμος», 6^η «Ενεργοί πολίτες για την υπεράσπιση οικουμενικών αξιών», 7^η «Τέχνη: Μια γλώσσα για όλους, σε όλες τις εποχές», 8^η «Μπροστά στο μέλλον» δεν αφήνει περιθώρια για επιφυλάξεις.

Γι αυτό το λόγο παρουσιάζεται μια διδακτική πρόταση, που αφορά την 3^η ενότητα «Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί », μπορεί όμως να αξιοποιηθεί ως βάση και για άλλες ενότητες του εγχειριδίου.

Οι μαθητές της τάξης των πολλών μητρικών γλωσσών συνειδητοποιούν τη σχέση γλώσσας - πολιτισμού. Μέχρι τώρα μελετούσαν ξένες γλώσσες, ο πολιτισμός όμως του «άλλου», φαινόταν απόμακρος.

Η «διαφορετικότητα» συσχετίζεται και καταλήγει στην αποδοχή της ομοιότητας, αφού κοινά προβλήματα έχουν να αντιμετωπίσουν οι πολίτες του κόσμου.

Η συνείδηση του Ευρωπαίου πολίτη που θα ενώσει τη φωνή του με τους πολίτες όλων των ηπείρων ενάντια στον πόλεμο, που θα αγωνιστεί για την ειρήνη, αρχίζει να διαμορφώνεται, μέσα από τη μελέτη κατάλληλα επιλεγμένων κειμένων. Η οικουμενική αξίες, ιδωμένες και μέσα από την Τέχνη, παρουσιάζονται έτσι, που πείθουν το δάσκαλο και το μαθητή ότι οι ενεργοί πολίτες μπορούν να βελτιώσουν το σήμερα, να κτίσουν το αύριο, να συμβάλουν στην εξάλειψη του εθνικιστικού τρόπου σκέψης, να διαμορφώσουν την πλουραλιστική κοινωνία μέσα από την αλληλεπίδραση των πολιτισμών και την παροχή ίσων ευκαιριών

για την ένταξη του «άλλου» στην κοινωνία της χώρας που επιλέγει, χωρίς να απεμπολεί το πολιτιστικό κεφάλαιο της χώρας καταγωγής του.

Η προσέγγιση των γλωσσικών φαινομένων, από διαπολιτισμική οπτική γωνία, υπολείπεται αισθητά της κειμενικής προσέγγισης, αν και η 2^η ενότητα φέρει τον τίτλο «Γλώσσα - Γλώσσες και πολιτισμοί του κόσμου». Η φύση του μαθήματος δικαιολογεί αυτή τη διαφορά και επιβάλλει τη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των Ξένων Γλωσσών για διαθεματικές εργασίες, ώστε να μελετηθούν τα γλωσσικά φαινόμενα της ελληνικής συγκριτικά με αυτά άλλων γλωσσών και να εντοπισθούν διαφορές και ομοιότητες.

Δε θα ήταν υπερβολή αν το εγχειρίδιο θεωρηθεί ως το βασικό εργαλείο του δασκάλου για μύηση των μαθητών στη διαπολιτισμικότητα.

Διδακτική πρόταση

Κείμενο: Ενότητα 3^η

«Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί»

Σκοπός, ειδικός για τη συγκεκριμένη ενότητα:

- > Αποδοχή του «διαφορετικού», αναγνώριση ίσων δικαιωμάτων για όλους τους ανθρώπους
- > Μελέτη των γλωσσικών φαινομένων, όπως ορίζεται στην εισαγωγή της συγκεκριμένης ενότητας, ώστε η γνώση να αξιοποιηθεί από τους μαθητές στην παραγωγή λόγου, γραπτού και προφορικού

Στόχοι, ειδικοί για τη συγκεκριμένη ενότητα:

- > Να κατανοήσουν την έννοια «ρατσισμός» (κείμενο 1)
- > Να προβληματιστούν για την προσωπική τους θέση απέναντι στο «διαφορετικό» (κείμενο 2)
- > Να συνειδητοποιήσουν το περιεχόμενο της έννοιας «προκατάληψη» (κείμενο 3)
- > Να έρθουν σε επαφή με τη σύγχρονη ελληνική σχολική πολυπολιτισμική τάξη (κείμενο 4)
- > Να αναρωτηθούν για τα «στερεότυπα» που έχουν αποδεχτεί, σε σχέση πάντα με τα θέματα που παρουσιάζονται στην ενότητα (κείμενα 5, 6)
- > Να φέρουν στο συνειδητό τις σκέψεις τους σχετικά με το θεματικό άξονα της ενότητας (κείμενο 7)
- > Να ανταλλάξουν απόψεις επιχειρηματολογώντας (αφού έχουν μελετηθεί και τα κείμενα 8, 9 και 10), να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στο «διαφορετικό», να απαλλαγούν από προκαταλήψεις και να αναγνωρίσουν τη σημασία των «Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων»
- > Να συνειδητοποιήσουν, μέσα από το κείμενο, τη διαφορά ανάμεσα στις ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις, αλλά και τα είδη τους
- > Να αποκτήσουν τη δεξιότητα του μετασχηματισμού του πλάγιου λόγου σε ευθύ και αντίστροφα
- > Να αναγνωρίζουν και στη συνέχεια να αξιοποιούν κατάλληλα τα σχήματα λόγου «μεταφορά και κυριολεξία»
- > Να προχωρήσουν σε παραγωγή λόγου, επιχειρηματολογώντας, αξιοποιώντας κριτικά τις γνώσεις, το λεξιλόγιο και τα ερεθίσματα που θα προκύψουν κατά την επεξεργασία της ενότητας.

Μέθοδος: Κειμενοκεντρική - επαγωγική, με διαθεματικό προσανατολισμό

Μορφή: Ομαδοσυνεργατική, ενεργητική-βιωματική διερεύνηση, διευθυνόμενος διάλογος

Μέσα: Σχολικό εγχειρίδιο, βιβλίο εκπαιδευτικού

Διάρκεια: 8 διδακτικές ώρες

Φάσεις:

- ♦ Αφόρμηση
- ♦ Επεξεργασία και συνεχής αξιολόγηση επίτευξης επιμέρους στόχων
- ♦ Τελική αξιολόγηση

Πορεία διδασκαλίας

1^η ώρα

- ♦ Παρουσίαση προοργανωτών

- ♦ Αφόρμηση - μελέτη εισαγωγικών κειμένων (1, 2, 3)
  - ♦ Προβληματισμός 2^η ώρα
  - ♦ Επαγωγική διδασκαλία του υπό μελέτη συντακτικού φαινομένου, σε συνδυασμό με ανάκληση - αξιοποίηση προϋπαρχουσών γνώσεων των μαθητών
  - ♦ Ασκήσεις 3^η ώρα
  - ♦ Διατύπωση, με τη συμβολή των μαθητών, απλουστευμένων κανόνων
  - ♦ Εμπλουτισμός των γνώσεων γύρω από το θεματικό άξονα της ενότητας - μελέτη των κειμένων 4, 5, 6
  - ♦ Ασκήσεις στον ευθύ και πλάγιο λόγο 4^η ώρα
  - ♦ Μορφοποίηση του προσωπικού προβληματισμού (κείμενο 7)
  - ♦ Παραγωγή κειμένου (από την εικόνα στο λόγο) - αξιολόγηση εμπέδωσης και σωστής χρήσης της γλωσσικής δομής που διδάχτηκε
  - ♦ Ασκήσεις λεξιλογίου - αξιολόγηση της ικανότητας για οικειοποίηση λέξεων των μελετηθέντων κειμένων, με απώτερο στόχο την ένταξή τους στο λεξιλόγιο των μαθητών
  - ♦ Εμπλουτισμός του λεξιλογίου με λέξεις κλειδιά, σχετικά με το θεματικό άξονα της ενότητας ^ παραπομπή σε λεξικό
- 5^η ώρα
- ♦ Αξιοποίηση του κειμένου 1, για την επαγωγική διδασκαλία της χρήσης κυριολεκτικού και μεταφορικού λόγου, σε συνδυασμό με την ανάκληση προϋπαρχουσών γνώσεων των μαθητών
  - ♦ Εμπλουτισμός των γνώσεων σχετικά με το θεματικό άξονα της ενότητας με μελέτη του κειμένου 8, το οποίο προσφέρεται και για την εμπέδωση των σχημάτων λόγου μεταφορά και κυριολεξία, με εργαλεία τη διερεύνηση-παρατήρηση και τις ασκήσεις που ακολουθούν.
- Η εκ νέου μελέτη του κειμένου 4 συμβάλλει και στην επίτευξη του επόμενου βήματος, δηλ. στη διαμόρφωση λόγου που χρησιμοποιεί επιχειρήματα.
- 6^η ώρα
- ♦ Παραγωγή δομημένης εξωτερικής προβληματισμού, ο οποίος στηρίζεται στην προηγηθείσα μελέτη των κειμένων. Ο μαθητής καλείται να ανατρέξει στα κείμενα - βάσεις επιχειρηματολογίας, να ενεργοποιήσει το λεξιλόγιο το οποίο αποκόμισε, να αξιοποιήσει τη χρήση των ερωτήσεων και της μεταφορικής έκφρασης
- 7^η ώρα
- ♦ Μελέτη του λογοτεχνικού κειμένου 9 και των πολυτροπικών 10 και 11 ^ συνειδητοποίηση της πολυσημίας των λέξεων και διαπίστωση της ευρύτατης χρήσης των μεταφορικών εκφράσεων
  - ♦ Άσκηση προφορικού λόγου: Διάλογος - ανταλλαγή απόψεων για τα μηνύματα των κειμένων - εικόνων της ενότητας
- 8^η ώρα
- ♦ Άσκηση, ανά ομάδες, παραγωγής κειμένου επιχειρηματολογίας με θέμα τα ανθρώπινα δικαιώματα, που θα εδράζεται σε κριτήρια ποιότητας.

Τελική αξιολόγηση

Το κείμενο το οποίο θα προκύψει από την παρουσίαση και την υποστήριξη των απόψεων των επιμέρους ομάδων, θα αποτελέσει και την τελική αξιολόγηση της επίτευξης του σκοπού και των επιμέρους στόχων

Προτεινόμενη διαθεματική εργασία

Οργάνωση, πραγματοποίηση και επεξεργασία έρευνας, σε επίπεδο σχολείου, με βάση το κείμενο 7.